

Jászai Mari ötvenéves jubileuma

Ünnep a Petőfi-Társaságban és a Nemzeti Színház nyitott színpadán a közönség előtt Horthy Miklós kormányzó és József főherceg a délutáni ünnepségen

(A Magyarország tudósítójától.) Egyre nagyobb méretekben bontakozik ki az az ünnep, amellyel holnap Jászai Marit és önmagát tiszteli meg a magyar nép. Jászai Mari egyesületi megszakítással kerek ötven évet játszott a Nemzeti Színház színpadán s már maga ez a tény is elegendő annak megállapításához, hogy páratlan jubileummal állunk szemben. Mindenképpen fényesnek és feledhetetlenül emlékeztetnek ígérkezik a vasárnapi ünnep.

Három részben folyik le a Jászai-jubileum. Délelőtt féltizenegy órakor a Petőfi-Társaság nagygyűlése ünnepli Jászai Marit, délután két órakor a társaság lakomáján Jászai Marira köszöntik a Petőfi-serleget, délután félhat órakor a Nemzeti Színház csarnokában folytatódik az ünnep, amely este a színpadon a „János király” előadása előtt ér véget.

Ünnep a Petőfi-Társaságban

A Petőfi-Társaság vasárnap délelőtti nagygyűlésén Váradi Antal dr. tart előadást Jászai Mariról és művészetéről, Jászai Mari pedig Petőfi-verseket szaval el.

Váradi Antal

Jászai Mariról tartandó felolvasásáról a következőket mondotta a Magyarország munkatársának:

— Rövid felolvasásomban Jászai Mari művészetét fogom méltatni és elemezni, egyben pedig néhány érdek és egyben még ismeretlen adatot említek fel.

— Meg merem mondani például, hogy Jászai Mari 1849-ben született Aszár községben. Első fellépése a Peleskei nődtársulat egy népszerepe volt 1867-ben Székesfehérvárott. Egy ideig Pesten, majd Kolozsvárott játszott, onnét ismét Pestre került és először az én Iskariót-om Magdolnájában tűnt fel, 1876 szeptember 22-én.

— Jászai Mari az n. n. intellektuális színésznők sorából való. Első nála a megértés, aztán következik a feldolgozás, könnyebb róla elmondani azt, hogy mit nem tud, mint azt, amit tud. Mint embernek fő jellemvonása a jótékonyosság és itt párhuzamba állítható Rachellel, aki egész életében koldult. Voltaképpen azonban senkivel sem hasonlítható össze, még Rachellel sem és Sarah Bernhardt-al sem, aki mindvégig reklámművész volt.

— En 1875 óta ismerem. En vagyok az egyetlen, akivel Jászai Mari sohasem különbözött össze. Még össze sem szóalkoztunk. Meg kell emlékezni Jászai Mari sirboltjáról. Amikor lebontották a régi Nemzeti Színházat, Jászai Mari elkérte a színpadot körülvevő téglákat és a Kerepesi temetőben sirt csináltatott magának belőlük. A sirkőre maga Jászai Mari íratta ezeket a szavakat:

„Ezek között hamvadt el életem, míg lelke lobogott. Hamvadjon ezek közt póra, ha egyszer átköltözött a Halhatatlanságba.”

— Reméljük, — fejezte be szavait Váradi Antal, — ez még sokáig nem fog bekövetkezni.

Holt művészek hódolata Jászai Mari előtt

Szép gondolata volt az ünnep rendezőségének, hogy a Nemzeti Színház két helyén lezajló ünnepségre beinvitálta mindazokat a nagy magyar művészeket és művésznőket, akik úttörői voltak a magyar színművészetnek. A díszes, elsőemeleti nagy előcsarnokban, ahol az ünneplés első része folyik le, egy sereg remek márványszobor meg portré áll, amelyeket a Szépművészeti Muzeumból vittek oda és amelyek elhelyezésével a kormány a régóta hiányzó Színművészeti Muzéum alapját veti meg. Eddig a következő szobrokat szállították oda: Lendvay Márton, Prielle Kornélia, Szentpéteri Zsigmond, Megyery Károly, Szerdahelyi Kálmán, Halmi Ferenc, Szigligeti Ede és Kántorné. A festmények a következők: Felekyné Munkácsy Flóra, Egressy Gábor, Szigligeti Ede, Szerdahelyi Kálmán, Paulay Ede, Tóth József, Felek Miklós, Hivatal Anikó (a későbbi Lendvayné), — Barabás remeke, — továbbá Szentpétery Zsigmond és Lendvay Márton. Elhozzák még Blaha Lujza és Ujházi Ede portréit is, amelyek az Országos Színészegyesület tulajdonai.

Az emlékszobrok főhelyén állítják fel Strobl Alajos bronzból készült Jászai-mellszobrát, amelyet a művésznőtől most vásárolt meg kétszázézer koronáért a Petőfi-Társaság.

Ünnep a Nemzeti Színház előcsarnokában

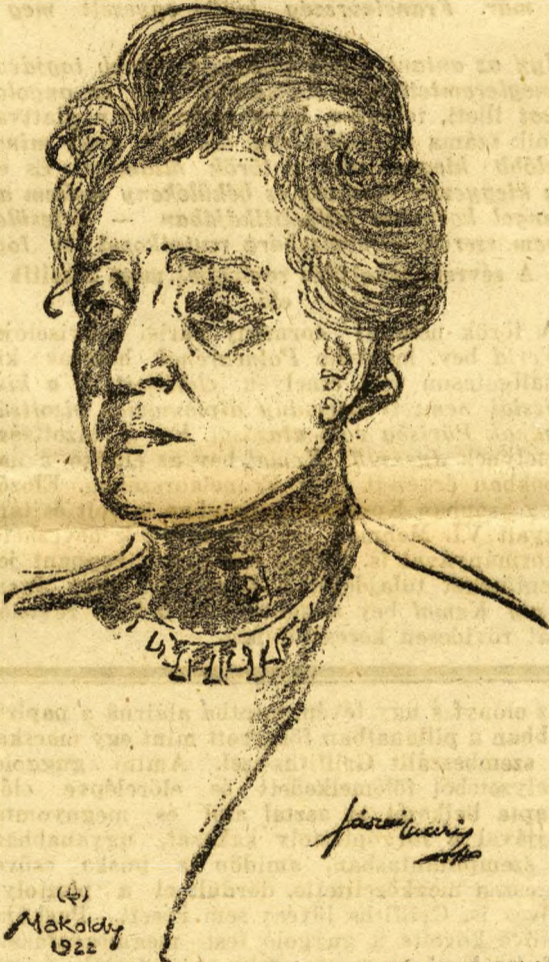
A vasárnap délutáni ünnepség Horthy Miklós kormányzó, József főherceg és családjaik, továbbá — a szűk helyre való tekintettel — csak kevésszámú, meghívott vendég jelenlété-

ben, az előcsarnokban veszi kezdetét azzal, hogy Pekár Gyula a Petőfi-Társaság nevében Jászai Mari szobrát átadja Wlassics Gyula kormánybiztosnak, egyúttal pedig fölavatja a Színművészeti Muzéumot.

Jászai Mari János király trónszékében

A Jászai-ünnep többi része már a nyitott színpadon folyik le a közönség szemelátára, nem úgy, mint eddig, hogy a jubiléum leeresztett függöny mögött köszöntötték.

Háromnegyedhatkor küldöttség megy a művésznőért, aki a színpadon felállított János király-beli trónuson foglal helyet. Elsőnek a magyar kormány nevében Pekár Gyula államtitkár köszönti, átadván neki a tizholdas vitézi telekről szóló okmányt. Most ifjabb Wlassics Gyula báró kormánybiztos, azután Ambrus Zoltán, a Nemzeti Színház igazgatója, majd Szász Károly a Színművészeti Tanács nevében, Szávay Gyula a Petőfi-Társaság, Ivánfi Jenő a pályatársak és végül egy munkászubonyos díszítő, a műszaki személyzet nevében köszönti a

művésznőt. Ivánfi az összes tagoktól aláírt díszes pergamentápot ad át Jásznak.

A hat hivatalos szónok után Jászai Mari válaszol, majd sorra elvonulnak a művésznő előtt a tiszteletére odaérkező küldöttségek, amelyeknek szónokai egy-egy szó kíséretében egy-egy szál virágot nyújtanak át a művésznőnek. A küldöttségek elvonulása után az orgona a Himnusz-t játssza és vele énekl az egész személyzet. A „János király” előadásán Jászai Mari körül a következők fognak — statisztálni: Csillag Teréz, Bajor Gizi, Acél Ilona, Hegyesi Mari, Nagy Teréz, Vizvári Mariska, Hettyey Aranka, Mátrai Erzs, — Márkus Emma betegsége miatt nem lehet jelen az ünnepségen, — továbbá Bakó László, Horvát Jenő, Kiss Ferenc, Gyenes László, Rózsahegy Kálmán, Bartos Gyula, Somodi Pál és Mihályfi Béla, akik különben nem játszanának az este.

Jászai Mari tizholdas vitézi telke

A holnapi ünnepnapnak egyik maradandó emléke lesz a Jászai-telek. Körülbelül tizholdas kis földecske ez, nyugalmas házaeskával, kerttel és teljes felszereléssel. A felken, amely élete folytáig a művésznőé, — úgy értesülünk — az Altruista Bank pompás kastélyt épített. Később majd ezt a kis birtokot minden esztendőben három olyan színésznek fogják odaadni, akik nagyon is rászorultak a pihenésre. Amíg Jászai Mari él, ő maga fogja adományozni ezt a kis pihenőt, azután pedig a Nemzeti Színház igazgatója, a kultuszminiszterrel egyetértésben. Arra is gondoltak, hogy miután a színészek rendszerint nem szoktak érteni a gazdálkodáshoz, a tiz hold birtokot, már tudniillik a földet, a szomszédos birtok ura fogja kezelni. Mert fog ezen a kis birtokon teremni minden, amiből pár-hónapos pihenője alatt szépen elődőlhet a há-

rom színészcsalád. Jászai Mari vitézi telke valószínűleg Vas vármegye földjéből fog ki-kerülni.

Strobl mester és Jászai Mari — a Jászai-szoborról

A tizholdas vitézi telek és a Színművészeti Muzéum mellett még egy maradandó emléke lesz a vasárnapi Jászai-ünnepnek: Jászai Mari mellszobra. Strobl Alajos készítette a szobrot, amelyről a mester a következőket mondotta a Magyarország munkatársának:

— Oh, a nagyszobor szobra! — és felragyog az arca, szinte extázisban, a művészet lázában, amelyet még növel az emlékezésen kívül felesége orgonajátéka, amely belezügg beszélgetésünkbe a műterem galériájáról. — Hogyne emlékeznék én a nagyszoborra, a mi olaszországi közös gyalogutunkra, amely tizenkét napig tartott, meg azokra a napokra, amikor ez a páratlan asszony itt ült nálam, hogy lemintázzam!

— Oh, én hosszú ideig tanulmányoztam Jászai Marit és mondhatom, hogy fejlődésemnek ő az egyik sarkpontja. Megjelent az életemben és magával ragadott egyre gyarapodó erővel. Azt is mondtam már neki, hogy a sixtusi sybillához hasonlít. Sybilla arcát látom sokszor benne. És nagy erőt, egészséges férfias vonásokat. Oh, ő sokszor inspirált engem. Sajnos, ezek az inspirációk jobbra csak tervek maradtak.

— Azt a szobrot, amelyről most szó van, kb. huszonhat esztendővel ezelőtt csináltam. — És itt a kandalló felé mutat Strobl Alajos és ott áll lepellel leborítva Jászai-Medea életnagyságú mellszobra. — Legjobb korában ábrázolja a művésznőt, — mondja a mester. — Világfájdalmas arccal mereng, finom és szép, férfias vonásokkal. Szabad nyak és szabad fülek. Balválláról tömött, nehéz hajfonat hullámlazdik le.

— Tulajdonképpen ez az eredeti szobor, erről készült egy ércebe öntött példány. Jászai Mari maga öntette ezt és ez az öntvény fog a Nemzetibe kerülni.

Jászai Mari is szíves volt néhány szót mondani

munkatársunknak erről a szoborról:

— Régen volt az, mikor a kedves Strobl mesternek ültem. Mindössze nyolcszor, akkor is csak rövid időre. Nem bírtam türellemmel, nem is tudok én hosszú ideig nyugodtan ülni. Órá bízam azután, fejezze be, ahogy tudja. Szegény Mester odavolt. Hogy készítse el a szobrot a modellje nélkül? Nincs is teljesen kidolgozva, de ez csak érdekesebbé teszi. Így is gyönyörű. Azután a magam költségén ércebe önttettem — háromezer forintomba került — a mester tanácsára egy újpesti műhelyben. Ez a műhely — úgy tudom — meg is szűnt azóta.

Szombat délből a Nemzetiben

Bepillantottunk egy pillanatra szombat délből a Nemzeti Színházba. Csupa sürgés-forgás, készülődés, emberek rohannak, csilingel a telefon. Zollner titkár szobájában szinte le sem lehet tenni a telefon kagylóját, egyre zakatol és cseng. Ujabb és újabb küldöttségek jelentkeznek. Már gépiesen hangzik a válasz:

— Egy szó, egy virágszál!

Felmerül az az aggodalmas kérdés is, hogy Jászai Mari, aki mindvégig tiltakozott ünnepeltetése ellen, megjelenik-e a saját jubileumán? Amikor nála jártunk, még energikusan tiltakozott a művésznő az ellen, hogy őt megjubilálják.

Beszélik a Nemzeti Színházban, hogy volt már a színház történetében egy olyan jubileum, amelyen mindenki megjelent, csak a jubiléus nem. Ez a művész Szigeti József volt, aki megszokott a saját jubileumáról.

Jászai Mari 102 szerepe

Egy-egy csöndesebb szögletben, meg a kapu előtt meghalkul az ünnepi sürgés-forgás s itt csöndesebb beszélgetés folyik Jászai Mariról, páratlan művészetéről, legnagyobb szerepeiről. Beszélik, hogy ez a jubileum tulajdonképpen korai, mert néhány héttel megelőzi az igazán évfordulót. A Nemzeti Színház annalesi szürke statisztikai adatokban beszédes képet nyújt a nagy művésznőről és nagyszerű emberről, s ezekből a hiteles adatokból állapítható meg az is, hogy Jászai Mari mint a Nemzeti Színház szerződött tagja, legelőször 1872 április 3-án lépett fel Gertrudis királynő szerepében a „Bánk bán” előadásában.

Százhet szerepet játszott azóta a magyar drámai színjátszás nagyszobora, aki egyizben mint fordító is szerepelt a Nemzeti Színház színlapján: ő fordította magyarra Ibsen „John Gabriel Borkmann” című drámáját.

Márton Ferenc festőművész díszes pergamentápon rajzolt, amelyen a Nemzeti Színház művészei üdvözlik illusztris kollégájukat, Jászai Marit. A lelkes hangú üdvözlő-iratot valamennyi tag aláírta.